

Néhai jó Borbély Ferencz Főhadnagy Uram Testámennoma Anno 1789.¹

Valamikor kemény, bátor katona volt nemes Borbély Ferenc főhadnagy, a vitéz Gräven huszárezredben.² A poroszok ellen viselt hadjáratban megrokkant. Hadi szolgálatra alkalmatlanná válva, később Miskolcon a De Vins gyalogezred³ Reserve Divíziójánál teljesített szolgálatot. Haretéren szerzett súlyos törődöttsége 1789-ben annyira rosszabbodott, hogy szükségesnek látta utolsó akaratát írásba foglalni. Magára hagyatott, egyedülélő ember lévén, e földön úgylátszik nem volt más gondviselője mint hűséges gazdaasszonya, Balogh Katalin. Megható gondossággal hagyja tehát reá azt a kevés értéktárgyat és ingóságát, amije volt. Szól pedig a sajátkezüleg, darabos magyarsággal írott végrendelet eredeti szövegében eképpen:

„A Teljes Szent Háromság Ur Jézus Kristus irgalmas kegyelmes üdvezítő Szent Istenemnek nevében ezen állólmagam kezemi írással megírt Utolsó rendelkezésemet úgy tettem fel, hogy Holtom Után Minden Némi Bagageám vagyis Ruhabéli darabok in Suma Mindenféle valamely holmi darabok akkár milégyen ezen Meg Nevezet CATHARINA nevezetű Gazdaszonyomnak hagyom és örökösen Testádom. De oly formán vagyis oly Conditio alatt, hogy Temetésem illendő formán de mindazonáltal Nem Szükség Temetésemet Nagy költséggel elkezdni, Miért azért nintsen annyira való készpénzem, és a Nagy hiába való költség Soha igaz jó Lelki üdvességet Semi féle embernek holta után nem adhat. Az Ur Jézus kristus az ő kegyelmes irgalmaságából minden igaz jó Lelkü keresztyén embernek ingyen Pénz nélkül fogja a más Világon az Üdvességet meg adni. Azért én Teljeséggel és igaz Lelkem ismeretemből bizom bizonyosan hogy az irgalmas Szent Isten Nékem is holtom után Üdvességemet kegyelmesen Megfogja adni. Amen.

Koporsóm legyen Fekete Vászonyal be borítva Sárga Réz Szegekkel bé verve. felül a Fedele a Fekete Vászonyon felül legyen egy Prédikatio. Mindenféle fáradságért mindeneket meg kel fizetni. Ezüstös kardomat és a Pordupét, egy Uj kalapot és egy viseletet, egy Uj Fekete Cordován Csizmát, Veres Viseltes Ezüst Sinoral Nadragott, egy Veres Selyem Leiblit keskeny paszományal, egy jó Flinta, egy ezüst jó anglus óra. Ezen Meg Nevezet Darabokat mind el kel adni. ezen Darabnak az Árából Temetésre való Szükséges költségeket meg kel fizetni, és a mely Pénzek Temetés költségén kívül meg fog maradni, azon Pénzeket felül említett Katharina Gazdaszonyomnak kezében kel adni az ő továbbra való Szükségére és élellmére.

Mindenek Felet az Urat Drága Kedves Nagy Jó akaró és igaz Lelki esmérettel bíró, Máriási kapitány Uramat igaz Szívemből Teljes alázatosággal kérem, Méltosztasék Uri kegyes keresztyéni jóakarójából holtom után Temetésemnek végben vitelére Segit-

¹ A m. kir. Hadtörténelmi Levéltárban őrzött eredeti okmányok alapján.

² Cs. k. 4. huszárezred.

³ 3. Cs. kir. 37. gyalogezred.

ségel és Dispositioval leni, NB: Nem egyéből hanem csak Szükséges Rendelésekből Disponalni. Méltosztasék Uri keresztyéni jó akaratyából. Az én Bagageamat nem Szükséges le petsételni. Nem is Szükséges meg Tartoztattni, Minthogy én Senkinek itten a Varosban és mas helyen is legkiseb részben adós nem vagyok. Senki tölem Semi adóságott nem kívánhat ez okra valónézve Minden Tartozásnélkül az én Bagageám Gazdaszonyom részire maragyon. Mert ezen jó Gazdaszonyom nékem mind ezideig igazan Szolgált, azért megérdemli holtom után ezen fellől meg Nevezet jó akaratomat és utolsó néki tett igaz rendelésemet. Melynek örökös bizonyosságára Magam kezem irásomat és élő Petsétemet megerősíteni és bizonyítani kívántam, és ugy Maradgyon.

Sigl. Miskoltz Die 9. July. 1789.

v. **BORBÉLY**
Ober Lieutenant.“

Hogy a végrendelet hitelességét senki meg ne támadhassa, Borbély főhadnagy öt tanut kért fel, akik pecsétjükkel s aláírásukkal ellátva hitelesítették azt következőképen:

„Máriássy István kapitány“

„Präsentibus recognoscáom hogy Fő Hadnagy Borbély Ur még életébe előttem Szóval és bizonyosan declarálta, hogy mindennemű lehető bagasiáját fent említett s irt, Gazd'asszonyának ajándékozta, attestáom. Sig. Miskoltz Die 13 Aug 1789.

Király János Senator“.

„Coram me *Cristoph Cromarz Chirurgus*.“

„Coram me *von Rupp Ritmeister*.“

„Coram me *Ladislaó Imrech*.“

Néhány kisebb értéktárgyát, úgylátszik, kifelejtette Borbély uram az ingóságok felsorolásából, mert végrendeletéhez nagy lelkiismeretességgel egy év eltelte után hozzáfűzi a következőket:

„Ezen alul megnevezett ezüst késeket, ezüst villákat, ezüst kalanokat, ezüst sótartót, ezüstbe foglalt Tobák Piksizist ezen megnevezett darabokat Gazd'asszonyomnak testáom és hagyom.

Sig Miskoltz Die 25 May 1790.

F. v. Borbély
Ober Lieutenant.“

Hanem idővel a szükség kopogtatott Borbély uram ajtaján, mert a felsorolt tárgyak közül később egynéhányat sajátkezüleg törölt a jegyzékből s ennek megtörténtét következőleg hitelesíti:

„Felüll kihúzott Ezüst késeket, kalanokat, nagy Szükség miat mind ell keletett adni.

F. v. Borbély
Ober Lieutenant.“

Úgylátszik azonban, hogy Borbély főhadnagy hozzátartozói talán nem helyeselték kis vagyonkájá feletti rendelkezését. Ezt következtelhetjük abból a záradékból, amellyel végrendeletét 1793

június 4-én tanuk előtt ellátta, s amelyben újból határozottan jelöli meg egyetlen örököséül Katarina gazdasszonyát:

„Az Urat Drága kedves kapitány Uramat a Nagy Isten Nevében kérem alázatosan Tessék az Urnak és mostani Gazdasszonyomnak Katarina Nevezetűnek holtom után minden Segítségel lenni, úgy hogy minden Bagásiám valamint meg irtam és néki Testáltam nála igazán megmaradjon. Hasonló képen a mely Bagásiámat, Vagy is Ruhabéli más hozzá tartozando darabokal együtt, a melyeket Rozvány helységből hozám hozattam, azokat is Minden Némü Darabjaival együtt felül meg Nevezet Katarina Gazdasszonyonak örökösön hagytam és Testáltam. Mint hogy Betegségemben Nékem Mindenekben egész holtom Napjáig igazán Szolgált. Sig Miskoltz Die 4. Juny 1793.

F. v. Borbély
Ober Lieutenant.“

Borbély főhadnagy a végrendeletet, nagyobb hitelesség okáért, bemutatja még Miskole város főjegyzőjének is, aki azt következőleg záradékolja:

„1794-ik Esztendőben Szent György havának 13-ik napján Fent subscribált Fő Hadnagy Borbély Ur, ezen utolsó Rendelését előttem ép Elmével minden czikkéyeibe meghagyta, és változhatatlannak declarálta. Sig Miskoltz ut supra.

Szalay Antal.
Miskoltz Várossa Fő Notariusus,

Sőt még evvel se elégedett meg Borbély uram, hanem ékes német nyelven írott instantiával fordul 1794 július 31-én a cs. kir. katonai főhadparancsnoksághoz s annak is a lelkére köti, hogy Balogh Katalint örökségében senki meg ne zavarja:

„An Löbl. Kays. Königl. General Comando.

Nachdem ich fürs ganze Jahr Beständig in solche Krankheith bin, das ich aus Meine Wohnung gar nicht ausgehen kan, Beständig in Beth liegen mus, Bei der gleiche Beschwerliche Krankheith, Habe ich Bey mir Eine Erliche verwitibte Frau Balogin Catharina genant. Ihr Man wahr bey Devins Infanterie Regiment als gefreyter, in Grossvardein in den izigen Türcken Krig gestorben. Mithin diese Erliche Vitib Catharina, hat mir fiele guthe Dienste geleistett in mein an Habende Kranckheit, Dero wegen Habe ich meine wönige Bagase, ales ihr vermacht. So zwar das von ihr kein Mensch Nichts abnehmen oder wecknehmen darf, den Sie Hat es verdient.

6 Jahr hat sie mir gedient. Meine Bagase ist ohne dem sehr wönig, Es ist nicht Werth, das man davon viles Schreiben solt, Das vile Medicin aus der Apoteque musste Bezahlen. in Mein gemachten Testament habe auch mein wönige Bagase oben genannte Catharina ales vermacht, weil sie mir so viele Jahr Erlich gedient hat. Kein Menschen bin ich nichts Schuldig. Mithin Löbl. General Comando von meine wönige geblibene Bagase Nichts

verlangen wirth. Den ich bin sehr armer Man. Dieses wird ein jeder in Miskoltz mir atestiren.

Sig. Miskoltz Die 31. July 1794.

F. v. Borbély
Ober Lieutenant.“

Négy évig kínlódott még Borbély főhadnagy súlyos betegséggel. Halálát közeledni érezvén, 1798 június 18-án újból három tanut kéret magához, hogy végrendeletére még egy záradékot tegyen. A záradékot az egyik tanu írta, ő csupán sajátkezü, de már reszkető és alig olvasható aláírását és címeres pecsétjét teszi a szöveg alá.

„Wir Endes Gefertigte auf ansuchen des Hh Pensionisten Ober Lieut v Borbély unter heutigen dato erschienen sind; und uns Folgendermassen seine letzte willensmeinung eröffnet hat; dass da Er aus Noth gedrungen wegen Acht Jährigen beständigen Krankheit dahin gekommen ist, dass mehrere in Vorigen Testament angeführten Effecten und Sorten gezwungen wahr zu Vereissern. So Erklärt Er sich neuerdings dass alle noch Vorfindige Effecten und Hauss Geretschaften, und mit Ein wort sein Ganzes Vermögen was Er noch besitzt seiner bereits dreizehn Jahr Treu Geblieben Wirtschafterin Catharina Vermachet und als Universal Erbin Einsetzet.

Sig. Miskoltz den 18 ten Juny 1789

Coram me *Farkas*
Ober Lieut v. Gyulay Inf.⁴

von Borbély
Coram me *Johann Philipp*
Eisenhändler

Coram me *Anton Kovanits*
Kaufman.“

A tanuk egyikének, Farkas főhadnagynak, felettes katonai hatóságához intézett jelentéséből megtudjuk azután, hogy Borbély főhadnagy 1798 július 6-án meghalt.

Borbély főhadnagy úr tehát hűséges gazdasszonyára, Balogh Katalinra, végeredményben földi javakat — mint láttuk — nem hagyhatott. De talán értékesebb mindezeknél egy katonaszív hűséges ragaszkodása és hálája az iránt, aki őt utolsó éveiben, betegségében, hűséges odaadással ápolta.

Markó Árpád.

⁴ Cs. k. 32. gyalogezred